

Hva er seksuelle overgrep?

Hva hadde hun på seg? Hvor sent var det? Gikk hun alene? Han var jo drita, han burde passet bedre på. Han var jo med på det i starten.

Har du noen gang hørt slike uttalelser? Det er en myte at offeret selv har skyld i voldtekt. Bare den som voldtar har skyld i en voldtekt. Myter som om at den utsatte har skyld i handlingen gir urettferdig skam, og bidrar til at flere venter lengre eller aldri forteller om hendelsen(e). For eksempel vet vi at barn som blir utsatt for seksuelle overgrep i snitt venter 17 år før de forteller om hva som har skjedd.

Det er generelt mange myter rundt voldtekt. Veldig mange ser for seg en spesifikk type person og en spesifikk type voldtekt når de tenker på det. Vi ser på gjerningspersoner som farlige monstre, ukjente, fremmede. Det kan derfor være overraskende for mange at den mest vanlige måten å bli voldtatt på er av en du kjenner og har tillit til – en bekjent, en venn, et familiemedlem eller en kjæreste. Dette står i kontrast til bildet mange har av en fremmed mann som overfaller et tilfeldig offer i en park.

Det vi vet om voldtekt, er at mange av dem skjer på fest. Festrelatert voldtekt skjer vanligvis blant unge mennesker som kjenner hverandre, og alkohol eller andre rusmidler er gjerne en tilstedeværende faktor. Ifølge Kripos' siste rapport om Voldtektssituasjonen i Norge 2019, utgjorde festrelatert voldtekt den største gruppen anmeldte voldtekter i Norge av personer over 14 år, og lå på 43 prosent. Dette tallet speiles i tidligere kartlegginger hos politiet det siste tiåret.

Tall fra Statistisk sentralbyrå viste i 2017 at 98 prosent av de siktede i voldtektsaker er menn, og over halvparten var under 30 år gamle.

Selv om festrelatert voldtekt som oftest rammer unge mennesker, kan slike overgrep få store konsekvenser for familier, venner, klassekamerater, i idrettslag, på arbeidsplasser og i lokalsamfunn. Ungdom og unge voksne trenger kunnskap om hva som utgjør et overgrep, samt økt bevisstgjøring om grensesetting og seksualitet.

Av de som blir voldtatt, blir de fleste voldtatt innen de har fylt 18, der gjerningspersonen er mellom 15 og 30 år. Hele 10 % av jenter og 2 % av gutter oppgir å ha blitt utsatt for et seksuelt overgrep – altså 1 av 10 jenter og 2 av 100 gutter. Dette er svimlende høye tall. Det finnes lite statistikk på hvordan dette rammer ikke-binære og det antas at det er store mørketall. Vi ser at kvinner og jenter oftere blir voldtatt, men gutter og menn blir også voldtatt, og det er en myte at dette ikke skjer. Denne myten kan gi økt skam hos gutter og menn som opplever voldtekt. En annen myte knyttet til denne er at menn alltid ønsker sex. Dette er helt feil, og gir gutter og menn feil bilde av seg selv og virkeligheten.

Respekt, grenser og samtykke – viktige ferdigheter for livsmestring

For mange er det å snakke om voldtekt ubehagelig. Samtidig er det det å snakke om hvordan vi kan jobbe for å bekjempe voldtekt et arbeid som involverer å snakke om respekt, grenser og samtykke. Dette er viktige ferdigheter, ikke bare i denne sammenhengen, men også i livet generelt. Og det er nettopp det det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring handler om – lære ferdigheter for å mestre livet på en god måte.